

DIRECTOR
Dr. AUGUSTIN POPA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
involală

Unitatea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sămbătă

Salarizarea preoșimii

(gd). Iată o chestiune asupra căreia grijuia atențiune a guvernanților de totdeauna ne silește să revenim tot mereu. O facem și acum, cu speranța că dacă până acum această preoșime a fost tratată cu dispreț și batjocură, cel puțin de aci înainte se vor afla minți înțeleghătoare și inimi simțitoare. — Acum cel puțin, în ceasul al 12-lea. În noul buget ce se pregătește, va trebui să i-se facă preoșimii dreptate.

O numim dreptate, întrucât pretenziunile preoșimii, în ce privește salarizarea, în ochii multora par exagerări deoparte și milogeli degradante de altă parte. Exagerări, pentru că veniturile sesiunilor parohiale și ale patrafirului multora li se par atât de impunătoare, încât ceea ce mai dă statul drept congruă e considerat drept chilipir, de care însăși preoșimea nu se socoale vrednică. Milogeli degradante, pentru că alți binevoitori nu vor să înțeleagă cum poate preoșimea, — care ar trebui să privească numai lucrurile viitoare, nu mai fericirea veșnică, — cum poate preoșimea să se preocupe cu atâta stăruință de cele vremelnice.

Înainte de toate negăm basmul veniturilor pretinse grozave din sesiunea parohială și din patrafir. Astăzi doar știe toată lumea că roada terenului de cultură, chiar dacă este de prima clasă, nu acoperă nici cheltuielile de producție, și prin urmare dacă totuși te încapăținezi să faci cultura pământului, atunci n'ai decât să suplinești lipsurile acestor cheltuieli. Afară doar de cazul, dacă nu însuși prinzi coarnele plugului și îți rănești grajdul. Dar nu se întreabă nimenea că economia astfel purtată scrișează autoritatea și demnitatea preotului? Și-apoi veniturile patrafirului! Unde se mai încasează fără riscul de-a se urca poporul în capul preotului? Poate preotul cu acest risc să pretindă morțiș plata stolarelor? Evident că nu. Și fapt este că preotul tace și înghite în sec, în cele mai multe cazuri, iar poporul singur cere ca aceste venituri să i-se plătească preotului dela stat.

Tot atât de nedreaptă este porecla de milogea ce se atribuie preotului atunci când își cere plata muncii sale. Pentru că toate ființele câte sunt pe pământ trăiesc din roadele lui. Prin urmare nu i-se poate nega nici preotului acest drept. De altfel s. Pavel a fixat pentru totdeauna acest drept atunci când a rostit formula: Cel ce muncește altarului, dela altar să trăiască. Or, preotul, nu muncește altarului?

Contrar acestor elementare adevăruri, totuși ce ne este dat să vedem? Preoși sărențoși și lăiniși. Preoși cari nu mai au cu ce să-și poarte copiii la școală. Preoși cu privirea rădăcită de grija zilei de mâine. Preoși în cari nădejdea de mai bine se frânge înainte de vreme. — Și noi, fara aceasta, dela astfel de preoși așteaptă refacerea morală și prin ea refacerea materială? Unde-i nebunul să poată crede așa ceva?

Cu toate acestea avem unele aparențe, cari ar avea menirea să ne amăgească. Aparențele ni le servește, la zile mari, cu desinvoltură și bonomie, domnul Ministru al Cultelor, care ne poartă cu vorba, și ne promite. Ne promite armonizarea salariilor, potrivit calificăției și anilor de serviciu. Întocmai ca altor funcționari de stat. Promite luarea în buget a sumelor cari să asigure această salarizare armonizată. Și ce e mai mult, promite votarea legii de armonizare a salariilor. Dsa promite, și noi tragem nădejde... Dar până când Dsa promite armonizarea salariilor nu uită să adulmece toate, absolut toate, veniturile din parohii, ca sub pretextul votării legii de armonizare,

Prozelitism de stat

Sibiul și adevărul — Cumpărătorii de suflete la treabă — Pretori și jandarmi ca misionari ai ortodoxiei — Puterea de stat în slujba dihoniei profesionale

(*) Nimic nou pe frontul „peceșilor rupte”. „Marea mișcare religioasă de pe valea Târnavelor” nu mai mișcă și clopotul ortodox soalt zilele trecute va suna, azi mâine, în pustiu. Discuțiunea ar putea fi, prin urmare, închisă. — Sunt însă alte lucruri și lucrături, cari merită să fie semnalate. Nu numai fiindcă ele pun în lumină tot mai caracteristică duhul Sibiului, ci mai ales pentru că lămuresc tot mai labitor rolul ciudat pe care îl joacă puterea de stat în acțiunea de învrăjpire confesională din Ardeal.

Duhul Sibiului respiră violent, într'un nou articol al „Telegrafului Român” (26. I. 36), intitulat „Falsificarea realității”. — Titlu sugestiv, veți zice; pecetluște de minune manevrele prozelitiste dela Valea lungă. Dar tocmai aici e neîntrecuta șmecherie bizantină: cu „calm” și cu „seninătate” mitropolitană, întoarce, simplu, lucrurile pe dos. Nu brăconierii pravoslavnicii cari vânează suflete, cu clopote și cu lei, în parohiile unite sunt falsificatorii realității, ci noi cari îndrăznim să existăm și să denunțăm lumii manevrele lor. — De necrezut. Totuși așa-i!

Mai întâi, considerațiunii teoretico-mistice vreau să arate, că însăși „existența jalnică și umilită” a Blajului e un „permanent conflict cu realitatea”. — Trecem însă peste aceste îngălmări răsuflăte. Blajul își are locul și rostul său glorios în istoria neamului și un mare rol românesc în viitor. Cel mult, prin contrast, s'ar putea pune întrebarea firească,

să-și aibă cifrele astfel aranjate, încât chiar dacă s'ar vota această lege, ori chiar dacă s'ar croi pe altă cale salarii mai urcate, să poată totuși lipsi parohiile de veniturile lor, necesare întreținerii bisericii, caselor parohiale etc., și ca lipsindu-le să poată vâri duhul discordiei în satele noastre, din lungul și latul țării, în cari și așa miroase a praf de pușcă. Cine nu vede că această învrăjpire a poporului cu preoșii săi e un pas gigantic spre bolșevizarea țării, spre care înțelepciunea publică ne împinge cu suficientă (dar nesocotită) îndrăzneală?

Propunerea noastră, prin urmare, este, ca imediat să pornească din toate unghiurile țării o nebiruită avalanșă de telegrame către Ministeriul Cultelor, dela toți cari au la inimă soarta — și materială — a preoșimii. Fără deosebire, dela toți, mireni și preoși. Mireni și preoși s'au angajat la acest gest prin moșiunile cari le-au votat în cadrele Agrului. Preoșii, pentru că pe ei îi privește fericita rezolvire a chestiunii.

Să pretindem deci toți justa salarizare a preoșimii noastre prin votarea legii de armonizare și prin înscrierea în bugetul viitor a sumelor necesare.

cum stă Sibiul în această privință? Care a fost rolul lui românesc în trecut, atitudinile lui în anumite momente grele ale istoriei și care este rolul lui moralizator în prezent? „Neodihnișii” ar trebui să-și ia, din când în când, puștică odihnă pentru a medita serios asupra acestor probleme de conștiință. Acestea însă să și-le rezolve singuri; pe noi nu ne privesc.

Ne interesează mai mult partea a doua din „falsificarea realității”. Aceasta se coboară la „realitatea” dela Valea lungă. Știți ce s'a întâmplat aici? Iată ce: „Sibiul n'a făcut absolut nici o propagandă. Actul de-acolo e o mișcare cu totul spontană a poporului... Biserica noastră [ortodoxă] n'a făcut în această chestiune decât să primească pe cei ce veneau la sânul ei dornici de mângăirile și de iubirea ei de mamă...” [citește: lei, clopote etc.]. — În schimb, „clarisimii” dela Blaj, s'au năpustit asupra bleștilor oameni cu toate armele de batjocură, de persecuție, de teroare... Noi cunoaștem propaganda prin mijloacele cele mai inavabile ce-a întreprins-o Blajul ca să oprimească poporul... și deasemenea persecuțiile și inscenările aproape de neînchipuit deslănțuite de a doua zi după trecerea la ortodocși asupra dăii primpretor Septimiu Savu, din partea unui prefect care s'a pus cu desăvârșire în slujba prozelitismului unitar.

Nimic de zis la toată această proză umflată și onctuoasă. Enormitățile pe care le afirmă cu atâta „seninătate” se năruie dela sine. Sunt prea prăpăstioase! Arta cu „spontanitatea și necesitatea sufletească...” ce duce poporul la „legea strămoșească”, e prea tocită, decât să mai prindă. Rămâne perfect adevărat, din literă în literă, tot ce-am scris în numerele noastre din urmă. „Mângăierile și iubirea de mamă” pe care le-au râvnit o seamă de rădăciși, se cunosc exact și precis: câte 100 lei și mai bine, alte promisiuni sunătoare, intrigării și amenințări. Și toate acestea susținute, cu multă râvnă, recunoaștem, de primpretorul convertit subit și spontan, sub dulcea presiune a unei anchete plină de presimțiri sinistre.

Dar să ne oprim nișel, încă odată, la acest caz induloșetor. Noi nu prea suntem prieteni cu d. prefect al Târnavel-Mici. N'avem nici un motiv să-i luăm apărarea față de acuza sibiană cu „prozelitismul...”. Dar afirmația e atât de neroadă, încât trebuie neapărat subliniată. Adică: prefectul nostru nu face altă decât prozelitism unitar. Rezultatul: „se rup peceșile” unirii pe valea Târnavelor, vin satele ca puvoalele la „sânul de mamă” al Sibiului etc! Are haz, nu-i așa? — La fel și „neîd-

chipul" de prigonit primpretore, convertit și martirizat din această pricină. Acest domn era „persecutat" din luna August 1935. De-atunci simțea pe conștiință apăsarea anchetei buclucase. Era unit pe atunci. Și când a văzut că nu-i altă scăpare, glasul conștiinței l-a dus la Sibiu. S'a făcut, pe loc, „martir" al ortodoxiei și zelos propagandist al ei. Și bietul primpretore persecutat, a fost imediat așezat la loc spre a-și continua cu toată strășnicia și cu toate mijloacele oficiului său „misionarismul" ortodox. — Așa prigoană să tot dea Dumnezeu! — vor striga cu drept cuvânt toți funcționarii certați cu slujba și cu codul penal.

Se pune însă aci, cu toată greutatea ei, marea întrebare: Statul, guvernul, cum se pretează la acest joc degradant? Este cu putință să tolereze și să încurajeze aceste provocări? — Și dacă ar fi numai atâta. Dar povestea urmează. În felul următor: o seamă de familii rătăcite din Valea lungă și-au văzut greșala și au revenit. Ei bine, din ziua aceea postul de jandarmi din comună s'a transformat în adevărată biserică ortodoxă. Acolo se predică neîntrerupt „legea strămoșească". Cu mijloace din cele mai „strămoșești". Și anume „misionarul" ortodox face denunț împotriva celor nestatornici în ortodoxie. Ba că au zis așa, ba că au spus pe dincolo, ba că s'au uitat urât la orientala lui față, etc. Imediat jandarmii citează pe creștin. Ii țin la post 2—12 ore neîntrerupt. În tot acest timp l-se face „instrucție" evanghelică. E acolo și părintele misionar, și primpretorul „martir", și teologul aghiotant. Cad toți asupra omului: că-l scapă de toate amenințările, dacă se lapădă din nou de uniți. Și asta așa merge acum sistematic, cu toți pe rând.

Ei bine, în fața acestei ticăloșii un strigăt de revoltă nu se mai poate înăbuși. Dar, pentru Dumnezeu, acesta e rostul jandarmeriei în țara românească? Nu-i destul că ni-se împănăză satele, pe sprânceană, cu dascăli ortodocși cari agită și tulbură poporul. Nu-s destule permanentele șicane ce se fac pretu-

tindeni de către ofițerii stării civile celor cari trec dela ortodocși la noi (— căci sunt și de aceștia, cel puțin atâția câți rătăciți la Valea lungă —)! Nu-i destul că Statul favorizează cu tot felul de ajutoare biserica ortodoxă. Acum se prefac și jandarmii în „misionari" ortodocși? Asta e prea grav.

Așteptăm dela On. guvern să facă imediat cercetări și să dea sancțiuni. Până acum încă România are legi. Și noi, uniți, încă n'am fost puși în afară de lege. Vrem să vedem ce părere are și On. guvern despre acest lucru. Ca să știm și noi ce avem de făcut!

Cum se face noul cod penal. „Adevărul din 26 I. publică o însemnare care merită să fie reținută.

„A venit la ordinea zilei la Cameră, proiectul de lege a noului cod penal. Se prezenta parlamentului o vastă lucrare de unificare legislativă și se puneau în discuție probleme din cele mai importante, din punctul de vedere al legii penale de mâine.

„Dar discuția generală a fost închisă, din lipsă de oratori. Într-o Cameră în care există atâția deputați și atâția profesori de drept, noul cod n'a fost socotit demn de nici o cercetare. Alurea un astfel de proiect se examinează cu lunile și survin dezbateri din cele mai interesante și documentate. La noi, discuția se închide, din lipsa de oratori.

„Să vedeți în schimb ce animație și câtă pasiune când se formulează atacuri sau se produc incidente personale. Ai crede că se năruie pământul! Când vine în discuție însă o problemă generală, incinta se goleşte imediat. Prost certificat își mai dă parlamentul liberal".

N'am avea nimic de adaogat, dacă istoria ar fi prin aceasta închisă. Dar va avea continuare. În curând vom avea discuțiunea aceluiasi cod pe articole. Va fi și atunci tăcere generală? Să sperăm că nu. Codul cuprinde doar dispozițiuni de extremă importanță pentru viața țării. În special acelea cari

privesc moralitatea și apărarea dreptului viață a copilului în sânul mamei. Va fi legiu dreptul la avort? — Vom vedea!

Să respectăm tipicul!

Uniformitatea serviciilor divine o reclamează atât rubricile, cât și dispozițiile tipiconale, superiorității legitime ori uzul necontrazicătoare. În realitate însă nu e așa. În general își are aproape fiecare parohie tipicul ei, dacă în aceeași localitate sunt două parohii, adesea serviciile divine nu-s celebrate uniform. Așa:

a) *Trasul clopotelor și cădutul* atât mânecat cât și la sf. Liturghie se fac după anumită tradiție locală.

b) *Ingenuncherile* pe alocurea se fac la Evanghelie și intratul mare, cât și la cucerirea și binecuvântarea cu Sf. Daruri. În alte locuri se face numai în cele două cazuri din urmă. [Unii eredincioși „mai domnoși" ingenunche de loc, fie din cauza dungii de pantaloni, fie din incomoditate].

c) *Pomenicile* se fac nu la locul cuvenit, ci la ieșirea cu darurile, ci la ectenia de după Evanghelie.

d) *Sărutarea Evangheliei* la intratul mare (din mână, precum și mâna preotului) cum și sărutarea felonului și a eptrafirului, la intratul mare, în unele locuri e în uz, în altele nici se pomenește de ea.

e) *Diferite rugăciuni pentru bolnavi*, pentru călători, pentru nesomn, pentru semănare etc. cari în sine și în efectul lor, sunt bune — se introduc arbitrar în timpul sf. Liturghii — cu ingenuncheri și cu exclamațiuni care înlocuiesc pe cele tipiconale.

Deci, un „obicei tipiconal" se află sigur în fiecare parohie aproape. Poate, altele. Și toate se fac împotriva rubricii și a dispozițiilor tipiconale, pe cari le avem pururea sub ochi. De ce? Răspunsul e jenant. Ori: „așa am moștenit situația" și n'am avut

Foiața „Unirii"

Valoarea educativă a religiei

de Pr. Ioan Miclea

Pentru a rezolvi această chestiune ar fi foarte ușor să ne provocăm la un fapt în-deobște admis, fapt care se razimă pe istorie. Aci, în istorie, putem ceti fiecare, indiferent de părerile noastre religioase, că religia a schimbat sufletele barbarilor năvălitori și că influenței religiei se datorește nașterea culturii și a civilizației moderne.

Însă pentruca să nu se îndolască nici cel ce nu citește istorie, ci raționează numai, va trebui să aducem și motivare rațională, pentru a arăta incomparabila valoare educativă a religiei.

Valoarea educativă a unui sistem educativ e judecat după efectul ce-l exercită asupra organismului moral, sub care înțelegem complexul acelor facultăți prin deprinderea cărora se formează moralitatea, caracterul și individualitatea noastră. Dacă sistemele de educație vreau să fie efective, trebuie să satisfacă exigențele minții, voinței și ale inimii¹⁾.

Ce privește sfera de influență a minții, primatul ei în această privință nu este tras la îndoielă. Nimeni nu neagă dreptul minții în orânduirea vieții noastre morale. Azi pretenziunea minții, față de orice sistem educativ

este, ca învățătura vestită prin el să fie adevărată¹⁾.

După s. Toma de Aquino: „Câmpul cunoașterii omenești este lucrul existent, „ens". Minte cercetează într-una după cauze și nu-și află odihnă, până când nu le află în principiile fundamentale ale rațiunii, în principiul identității, contradicțiunii sau al cauzalității²⁾.

Din acest motiv nici învățăturile morale nu pot avea efect dacă existența lor nu o putem duce până la primele principii, cu alte cuvinte dacă nu le putem arăta ca adevărate³⁾.

Față de această necesitate, cei ce pretind o morală științifică, nu se pot nici mișca. Pentru că știința vorbește numai de fapte, ea constată numai. Ea vorbește numai de ceea ce este, de ceea ce a fost, dar tace — cu toate că acesta este scopul sistemelor morale — despre ceea ce trebuie să fie. — Și fiindcă numai morală religioasă este în situația de a-și răzima învățăturile sale pe adevăratele și ultimele baze, de aceea ea, numai ea, morală religioasă poate storce energii adevărate și efective pentru educație⁴⁾.

Dar numai atâta încă nu-i destul. Căci pentru ca din adevărurile prezentate minții să nu strălucească numai raza rece a cunoașterii, așa numita „lucie lumiere", ci energie caldă, vitală, necesară acțiunii, mișcării voinței, „lucie-force", învățătura morală nu e de ajuns să fie numai adevărată, ci trebuie să dispună și de energia impulsivă necesară punerii în mișcare

a voinței. Pentru că nu numai rațiunea, ci și voința nu se hrănește cu fantome⁵⁾.

În afară de acestea, dacă sistemul de educație vrea să fie efectiv — întrucât voința dorește și plăceri sensibile, pentruca să simtă încântașii și de simțuri, — trebuie să dispună și de mijloace cari să ne ajute la îsbândă în supra dorințelor mai inferioare ale naturii⁶⁾.

Dacă religia creștină va satisface aceste condiții pretinse de adevăratul sistem de educație, s'a și dovedit valoarea ei educativă.

Valoarea educativă a religiei se datorează în primul rând faptului, că ea satisface prin condițiile cerute adevăratului sistem de educație în învățăturile ei se găsește adevărul. Morală creștină, deși în general e supranaturală, totuși se razimă pe temelii raționale și adevăratele ei nu pot fi decât adevărate.

În ce privește voința, religia învață pe toate obligațiunile ce le impune, se fac în noi și prin autoritatea lui Dumnezeu, ca să nu se dea și ajutorul de lipsă — grația sa — tuturor celor ce vreau să le împlinescă. — De aceea urmează, că un sistem de educație morală care n'are la bază pe Dumnezeu, în afară de faptul că ne-am putea îndoi de adevăratele ei și așa n'ar fi corespunzător minții; în afară de faptul că nu poate prezenta binele adevărat și absolut pe care-l pretinde omul, nu are nici putința să fixeze oamenilor modelul ce trebuie să-l realizeze în sine fiecare. Religia creștină așează în fața copiilor dornici de perfecțiune

¹⁾ Dr. Toth T. Az ifjuság lelki gondozása, Budapest, 1926, p. 53—54.

²⁾ ³⁾ ⁴⁾ Dr. Toth T. op. cit. p. 54.

⁵⁾ Dr. Toth T. op. cit. p. 55.

⁶⁾ Dr. Toth T. op. cit. p. 55.

⁷⁾ Dr. Toth T. op. cit. p. 56.

curajul s'o îndreptăm, că ar fi spus poporeni că nu ştim cât cutare; ori: e o „Inovație proprie“ cu veleități pietiste.

În ambele cazuri, trebuie să revenim la normal, adică să respectăm *integritatea serviciilor divine și estetice lor*. Observarea dispozițiilor tipiconale înseamnă nespuse de mult pentru solemnitatea serviciilor sfinte și nimănui nu-i este îngăduit să-și facă de cap sub acest raport.

S'a mai spus: Să se observe practica bisericilor catedrale din Blaj, care chiar dacă nu observă întru toate rubrica (Antifoanele de peste săptămână) își are întru toate asentimentul Superiorității. Deci singură ea poate, în întreaga arhidieceză, să creeze datină.}

Pr. Simion Rusu

Apostolic discretă. Sunt așa de rari cei ce înțeleg să facă binele fără surle și fără trîmbițe! Dar sunt cu atât mai vrednici de admirat și urmați și ei și opera lor. Cum e cazul umilului funcționar *Francisc Hellwig* dela tramvalele din Bechum-ul Westfallei. A trebuit să treacă în lumea dreptilor, pentru că apostolia săvârșită de dânsul să fie cunoscută și apreciată. Și să rămână ca pildă în fața căreia caută să se plece cu îndreptățită venerație.

A văzut lumina lumii într-o familie numeroasă și profund creștină. Dela vârsta de zece ani și-a câștigat singur, întru sudoarea feței, pâinea cea de toate zilele. O biografie a lui Don Bosco ce-l cade în mâini, trezește în el, holtetu de 22 de ani, ideea de a se dedica slujbei Domnului. Nu se face însă nici preot, nici călugăr. Rămâne în lume cu gândul lui apostolic. Și până la capătul vieții (a murit în Noemvrie trecut) apostol a fost în cea mai curată accepție a cuvântului.

Ajuns conductor de tramvai în Bechum, se pune cu totul în serviciul planului mare de a ridica, sub raport moral, tineretul. Timp liber, rugăciuni, jertfe de tot felul, intervenții unde numai avea ceva trecere: toate le-a pus la bătaie să izbutească în drumul pe care

pornise. Patronajii săi fiind săraci, le stătea la dispoziție —, pe lângă rugă, sfaturi și intervenții, — cu toate modestele sale crușări bănești. Asta mai cu seamă când observa mijlocul chemării preoțești ori călugărești. Vidul „cassei“ nu-l înspăimânta niciodată. Avea el o vorbă: „Las' c'ajută Dumnezeu“ și-și vedea de susținerea la școală a celui cu chemare, cerșind și mila altora când pe el nu-l mai ajutau nici cum balerile pungii. — Grație stăruințelor și jertfelor lui, astăzi slujesc la altarul Domnului nu mai puțin de 60 preoți de mir și călugări; 25 sunt frați laici în diferite mănăstiri, iar alți 28 se pregătesc deja spre preoție.

De așa binecuvântare a învrednicit Cerul strădanile jertfelnice ale acestui smerit slujbaş mirean care pe lângă atâtea alte însprajii fericite a avut și pe aceea de a-și petrece duminicile adunând în jurul său tineri și bătrini, cărora le lămuria, cu pricepere și cu căldură sfântă, tainele Catehismului Căci și într'asta era maestru desăvârșit. (R. Negru).

Senin și vifornită. Amândouă în America latină. De cer senin se bucură biserica în statul *Peru*; vifornită e în *Ecuador*. Populația, în majoritate, în ambele state e catolică. Cei dela cârma vremelnică sunt însă de vederi și conduită direct opusă.

Motive de bucurie pentru celea ce se petrec în Peru sunt mai multe. Între altele: splendidul *congres euharistic național* ținut luna trecută la *Lima*. Sutele de mii de credincioși au ascultat, de incheiere, la radio, cuvântul Sf. Părinte dela Roma. În ziua a treia a congresului, — ziua femeii, — s'au cuminecat în comun peste 100 000 copiii, doamne și domnișoare. — Tot din Peru vine știrea că ministrul instrucțiunii publice d. Arenas J. Loyaza a dispus, printr'un decret, ca de-acum *studiul religiei să fie obligator în toate școlile peruane* cel puțin 2 ore la săptămână. În motivarea acestui decret se reliefează împrejurarea că instrucția religioasă e neapărat de lipsă pentru educarea conștiinței mo-

rale în tineret. Totodată se accentulează că neglijarea formașei religioase are drept urmare înstăpânirea în minți și în inimi a unor teorii cari duc la ruina ordinii sociale și la primejdul viitorului patriei și neamului.

În Ecuador, după pilda dată de Mexico, s'a deslănțuit o *furibundă prigoană religioasă*. Toate bisericile și orice altfel de clădiri bisericesti au fost declarate avere de stat. Oficiile ecleslastice au fost și ele „naționalizate“. În urma acestei dispoziții toți bisericanii cari nu sunt de naștere din Ecuador, caută să-și părăsiască oficiile în răstimp de 6 luni. Intenția legislatorilor e împede: să deie o lovitură mortală bisericii între slujitorii căreia, date fiind stările înapoiate de acolo, sunt foarte mulți străini.

Știri mărunte

Papa și Catehismul. În Roma se organizează an de an adevărate „match-uri“ catechetice cu tinerimea școlilor secundare și superioare. Biruitori sunt cei cari știu mai bine doctrina creștină; și cel mai bun între toți e declarat „împărat“ al acestei învățături. — Voind să arate importanța deosebită ce atribuie instrucției religioase, Sfântul Părinte a primit în audiență specială, în 26. I. 36, grupul tinerilor cari s'au distins la aceste concursuri și le-a împărțit premiile cu propria sa mână. În cuvântarea pe care le-a ținut-o, Papa a subliniat călduros marea însemnătate pe care o are pentru viața fiecăruia catehismul; care însă' trebuie nu numai știut, ci și practicat, trăit!

Spor în bine. Agru și Reuniunea mariană din *Florești* (distr. Beclean), conduse de pâr. T. Oprea, continuă cu zor munca de întărire sufletească. În 26. XII. 36 au ținut un festival artistic-cultural, cu program bogat și interesant. Tinerii învățători și studenți din comună și-au dat întregul concurs. — O altă serbare asemănătoare au organizat în 26. I. în parohia *Chiuza*, unde au fost primiți cu toată

Dumnezeu-Omul și le zice: iată idealul, copiați-l în voi înși-vă. Tocmai din acest motiv, numai ea dispune de valori obiective neîntrecute, fiindcă ea nu numai prescrie legi pe care legiuitorul însuși nu le-a experimentat, ci pune în față glorioasa falangă a acelor în cari poruncile și legile sunt întrupări vii, sfinți. Și le zice din nou: Dacă atâția au putut să-și amestece viața cu poruncile desăvârșirii formând un tot, tu pentru ce n'ai putea?

„Dumnezeu în doctrina catolică, zice P. Gillet, nu mai este principiul îndepărtat, extrinsec, care nu se interesează de conștiințe și pe care conștiințele îl nesocotesc. El trăiește chiar în inima acestor conștiințe; el le este legea organică, a cărui Voință străbătută deodată de rațiune și iubire, luminează fortificând“¹⁾.

Religia are putința să transforme în realități celea mai înalte idealuri, pentru că ținând în permanență sufletul plin de Dumnezeu, face să descoperim și noi trăsăturile acestui model divin“²⁾.

Despre valoarea religiei ca principal factor de educație nu s'a îndoit nici Cicero, fiindcă zice: „Lex vera atque princeps, apta ad iubendum et ad vetandum, ratio est recta summi Jovis“.

Dar oare pedagogii recunoscuți ai vremii noastre, contestă religiei rolul de eminent factor educativ?

Volkelt în opera: „Religion und Schule“ îi atribuie cea mai mare valoare educativă. „Suprimarea religiei ar însemna o grea lovitură pentru orice comunitate omenească, fiindcă idealul umanității este strâns legat de ființa religiei. Religia apelează și pune în valoare sentimentele celea mai nobile ale omului, pe când activitatea științifică nu se preocupă de loc de această nevoie sufletească a omului“¹⁾. — „De vreme ce oamenii sunt pur materialști, e foarte probabil că o cultură fără religie ar fi condusă de un egoism rușinos și de excentricități fără onoare... Moralitatea înaintea numai prin religie“²⁾.

Foerster cere ciselarea individualității prin moralitatea, pe care o bazează pe creștinism. Acest mare pedagog modern, care a scris celea mai luminate cărți de educație, spune că religia e „cel mai mare bun din istoria educației“³⁾.

Tews în „Deutsche Erziehung in Haus und Schule“ ocupându-se de învățământul religiei în școală stabilește că scopul acestuia e să ducă la credința în Dumnezeu... și să dea un sprijin moralei — sprijin pe care nu-l ofere nici știința nici filosofia, nici arta“⁴⁾.

Și dacă spațiul ne-ar permite am putea să chemăm ca martori pe toți aceia cari s'au ocupat de educație; dar credem că ar fi de

¹⁾ Godeanu, op. cit. p. 180.

²⁾ Volkelt: Religion und Schule, p. 21. cit. la V. Godeanu p. 193.

³⁾ V. Godeanu, op. cit. p. 182.

⁴⁾ V. Godeanu, op. cit. p. 194.

prisos, fiindcă n'am auzi decât același refren. Unii au mers atât de departe încât au crezut că însași predarea religiei și a principiilor morale este suficientă pentru formarea sufletească a elevilor.

Las să incheie seria mărturiilor *R. Horner*, prof. la univ. din Fribourg, a cărui întrebare referitoare la această problemă încă până astăzi așteaptă răspuns: „Ce garanție va prezenta educația în viitor, dacă nu este bazată pe solide convingeri religioase?“¹⁾ Iar *Portalis* incheie în mod categoric: „Nu există educație fără de morală și fără de religie“²⁾.

Acesta este răspunsul celor chemați cu privire la chestiunea ce ne preocupă. Din el putem reține un singur lucru: Dumnezeu și copilul nu pot fi separați unul de altul, nici în școală. Copilul scos de sub privirea blândă și serioasă a lui Dumnezeu, lipsit de lumina, căldura și hrana de sus, se sbate, rătăcește, strigă fără încetare, — ca puilul răpit din cuibul său — după acela care-l formează fericirea deplină.

Însă, dacă religia creștină este cel mai însemnat factor de educație — recunoscut de toți cei chemați — după cum am văzut, atunci cum se explică atitudinea legiuitorului școlar, față de ea, în zilele noastre? O simplă întrebare, la care cei cu răspundere au cuvântul

¹⁾ La valeur éducative de la morale catholique, cit. la Toth, p. 58.

²⁾ Dr. Toth, op. cit. p. 63.

¹⁾ Ch. Dementhone: Directoire de l'Enseignement relig. Paris, 1899 vol. I. p. 12.

²⁾ Ch. Dementhone, op. cit. vol. II. p. 233.

